

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 6

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління: стратегія і тактика
формування сучасного фахівця”,
м. Київ, МАУП 29 жовтня 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 28.09.11)*

Редакційна колегія

М. Ф. Головатий (голова), д-р політ. наук, проф., *В. В. Омельчук* (заступник голови), канд. іст. наук, *П. Ф. Вознюк* (відповідальний секретар), канд. політ. наук, доц., *І. П. Бідзюра*, д-р політ. наук, проф., *П. П. Гай-Нижник*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Ю. О. Куц*, д-р наук держ. упр., *І. П. Лопушинський*, д-р наук держ. упр., проф., *В. М. Піскун*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Я. Ф. Радиш*, д-р наук держ. упр., проф., *І. В. Розпутенко*, д-р наук держ. упр., проф., *Г. П. Ситник*, д-р наук держ. упр., проф., *П. К. Ситник*, д-р філос. наук, проф., *Ю. П. Сурмін*, д-р соц. наук, проф., *В. В. Утвенко*, канд. іст. наук, доц., *М. В. Чечетов*, д-р наук держ. упр., проф., *Н. П. Ярош*, д-р наук держ. упр., *Н. М. Чернуха*, д-р пед. наук, проф.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності: [зб. наук. пр.] / МАУП. —
С76 К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011 —

Вип. 5 : Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Державне управління: стратегія і тактика формування сучасного фахівця”, м. Київ, МАУП, 29 жовт. 2011 р./ редкол.: М. Ф. Головатий (голова) [та ін.]. — 2011. — 428 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

І. М. Воробйова Методи подолання кризи легітимності влади.....	132	О. В. Котеньова Політика державного управління у сфері господарювання в умовах ринкової економіки	192
І. М. Николін Бар'єри міжособистісного спілкування та їх вплив на соціалізацію особистості.....	134	С. С. Маяковський Механізм фінансового забезпечення регіональної політики єс	195
М. О. Левченко Аналіз і прогнозування економічного потенціалу підприємства з позицій системного підходу	138	Л. А. Сокур Впровадження навчального курсу «державна політика у сфері діловодства» як запорука розвитку особистості фахівця та його професійної компетентності	197
І. М. Найдьонов Наукова організація підготовки менеджерів.....	143	І. Проценко Парадигма сучасної бізнес-освіти: управління системою підготовки сучасного лідера (на прикладі українського народного університету МАУП)	201
Ф. М. Медвідь Л. М. Техмурова Місцеве самоврядування в Україні: питання теорії та історії	147	О. О. Воронятніков Організація системи урядових органів публічного управління.....	205
Н. О. Кочерова Кримінально-правова характеристика вимагання (за ст. 189 КК України).....	151	В. В. Бірюкова Розвиток управління як передумова розвитку навчального закладу.....	207
О. В. Зотов Особливості управління державними проектами.....	154	О. В. Лапочкін Проблеми реформування методів управління безпекою державного руху.....	212
М. В. Москальов Психологічні особливості рівнів розвитку когнітивного компоненту психологічної готовності майбутніх менеджерів до управління змінами в організації	156	В. А. Гудов Атомний аспект міжнародних відносин (атомний вимір "human security")	217
В. В. Галайдюк Основні аспекти формування регіональної молодіжної політики в період трансформаційних змін.....	164	В. Г. Гуров Основні підходи для вирішення проблем складання арбітражних застережень.....	221
К. О. Петракова Соціально-економічні аспекти трансформаційних реформ	169	М. Л. Семенюта Спадковість зовнішньої політики Румунії	224
С. В. Білецький	172	І. Алмаші Транскордонний вимір міжнародних відносин	228
А. В. Гольоса Торгівля людьми як глобальна проблема XXI століття	175	Л. О. Глушко Психологія впевненості як наслідок інтеріоризації соціального досвіду та праксиологія творення параметрів соціуму та держави	233
Ю. В. Гоцуляк Місце та роль державних установ для розвитку правової держави в роботах П. І. Новгородцева.....	179	Н. С. Задорожня Проблемні питання визначення категорії «інвестиції» за законодавством України	237
А. В. Гнилозубенко Доктрина розподілу влади	182	М. О. Мороз Державна політика щодо правового регулювання відносин власності в Україні	240
А. О. Куртакова Державне управління у сфері охорони праці: розвиток та перспективи вдосконалення	185		

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА ХХІ СТОЛІТТЯ

Становлення і розвиток української державності, вип. 6, с. 175–178

У ХХІ столітті міжнародна проблема торгівлі людьми стала особливо гострою темою для обговорення в багатьох країнах. Уряди та громадяни країн, до яких людей постачають як товар, виявляють занепокоєність зростаючими масштабами проблеми, нелегальною міграцією, яка супроводжує торгівлю людьми, та зростанням мережі організованої злочинності, що здійснює процес такої торгівлі.

Хоча таке явище як работоргівля супроводжувало людство протягом усієї його історії, сучасний феномен, який сьогодні називають торгівлею людьми, став актуальним і для України з початку 90-х років ХХ століття.

За своєю суттю торгівля людьми є формою рабства, до якої, в першу чергу, потрапляють найменш захищені верстви населення: жінки та діти.

Вони потрапляють у тенета такої торгівлі з різними цілями. Однією з таких, що займає найбільшу питому вагу, є сексуальна експлуатація, зростання якої відмічається практично у кожній країні світу та набуває глобального характеру. Одними з важливих причин такого зростання спеціалісти називають бум секс-індустрії в країнах Азії, Європи, Південної Америки, бідність країн третього світу, економічну депресію в країнах колишнього Радянського Союзу та слабкість чи неспроможність законів перед сутенерами, поставальниками, покупцями та іншими учасниками торгівлі людьми.

Економічна криза останніх років також спричинила нову хвилю торгівлі людьми.

Існує багато факторів, що сприяють поширенню торгівлі людьми. Держдепартамент США у щорічній доповіді про торгівлю людьми зазначає такі фактори [1]:

- привабливість кращих умов життя в іншому місці;
- організована злочинність;
- нестатки;
- насильство над жінками та дітьми;
- корупція уряду;
- неможливість працевлаштування;
- дискримінація жінок;
- збройні конфлікти;
- політична нестабільність;
- культурні традиції, такі як традиційне рабство;
- попит на послуги у сфері секс-індустрії (включаючи дитячу порнографію та секс-туризм) і дешеву нелегальну силу.

Серед основних причин поширення торгівлі людьми в Україні експерти визначають такі:

- важке економічне становище громадян і безробіття;
- недостатня поінформованість про можливості працевлаштування за кордоном, незнання міграційного законодавства;
- недостовірне подання інформації про життя за кордоном;
- попит на дешеву робочу силу в країнах призначення;
- насильство в родині;
- відсутність соціальних програм, що стимулюють підвищення добробуту жінок, дітей, родини;

- наявність у тіньового бізнеса міцної економічної бази;
- активна діяльність злочинних угруповань і недостатнє переслідування торговців людьми.

Торгівці людьми користуються вкрай важким станом більшої частини населення як самої України, так і країн, що межують з нею. Так, в Україні приблизно 1 % населення отримує доходів менше, ніж 1 дол. США в день, тобто відноситься до екстремально бідного населення згідно загальних стандартів, які закріплено в Декларації тисячоліття ООН, прийнятою 8 вересня 2000 р. [2], та 19,5 % населення має доходи менші, ніж 2,5 дол. на людину в день, тобто є екстремально бідними за критеріями Всесвітнього банку для країн з перехідною економікою [3].

Сама ж Україна, залишаючись привабливою для мігрантів з менш розвинених країн, значно відстає в соціально-економічному розвитку від провідних країн світу, в тому числі і у питанні, яке стосується оплати праці. Якщо це значне відставання не буде ліквідовано хоча б частково, то Україна і надалі буде залишатися одним із світових центрів прийому та одночасно країною вивозу людей для подальшої їх експлуатації.

Бідність та недоступність ефективної зайнятості спонукає людей на необмірковані вчинки, підштовхує їх використовувати ризиковані моделі економічної поведінки, погоджуватися на експлуатацію та рабські умови праці. Ці процеси є набагато складнішими, ніж можна собі уявити. На разі ми бачимо, як змінюються економічні моделі поведінки людей: ризик є однією із складових життя, спотворюються моделі поведінки у суспільстві. Важкий економічний стан змушує людей знижувати рівень своїх власних соціальних стандартів, а відповідно, знижувати і вимоги до суспільства, що в свою чергу, викликає розширення соціальних норм

до неприйнятних з точки зору прав людини критеріїв.

Механізми експлуатації людей швидкими темпами проникають до суспільно-економічного життя. В умовах обмеженого доступу людей до ресурсів розвитку торгівці людьми дуже часто використовують так звані “дірки” в офіційних послугах, пропонуючи людям саме те, що вони хочуть отримати і що вони здебільшого не можуть отримати офіційним шляхом. Одиноким людям похилого віку торговці людьми можуть пропонувати допомогу і позитивне утримання, а на разі людину “продають” разом з її житлом; дівчатам, які мріють вийти заміж за іноземця, вбачаючи в цьому вирішення своїх соціально-економічних питань, пропонуються послуги “шлюбних агенцій” або “служби знайомств”, в результаті яких дівчата потрапляють у тенета торговців людьми; особам, які знаходяться у пошуку роботи, пропонується можливість “працевлаштуватися” за кордоном і при цьому отримувати високий дохід при абсолютній відсутності кваліфікації, що в результаті обертається трудовим рабством тощо. Саме за недостатнього забезпечення соціальною інфраструктурою вимог суспільства і виникають такі послуги, що створюються торговцями людьми та заповнюють “вилоти” в існуючих соціально-економічних системах, роблячи можливими такі форми експлуатації та перетворюючись в іманентну для таких систем частину.

Ще однією гострою причиною розповсюдження торгівлі людьми є криза інституту сім’ї. Приблизно 1,4 млн українських дітей виховуються в неповних сім’ях, і турботу про цих дітей насамперед несуть жінки, які прагнуть забезпечити своїй дитині такі ж умови, які б вони мали в повноцінній родині.

Дуже часто до тенет торговців людьми потрапляють особи, які схильні до ризикованої поведінки, особи, які за-

знали сексуальне насильства, оскільки вони стають схильні до ризику внаслідок пережитого шоку; особи, що мають намір іммігрувати до іншої держави, навіть якщо така імміграція відбувається нелегально; особи, які орієнтовані на роботу за кордоном; жінки, які бажають вийти заміж за іноземця, так звані "наречені поштою".

Особлива категорія, яка користується великим попитом у торговців людьми, є діти. До групи ризику тут насамперед потрапляють діти з малозабезпечених родин, діти без батьків або ті, що зазнають домашнє насильство, безпритульні та діти з інтернатів та дитячих будинків.

Як зазначалося, Україна є країною прийому, вивозу та транзиту "живого" товару, але не тільки у випадку використання їх у цілях сексуальної експлуатації, але і з метою використання рабської праці. Специфікою такої торгівлі є те, що вона в досить значній мірі існує і всередині держави (в основному по відношенню до безпритульних, бомжів, дітей, які не мають батьків). Але здебільшого основною групою ризику для цього виду торгівлі залишаються мігранти, які зайняті на некваліфікованих роботах у тіншовому секторі економіки України.

Що ж стосується торгівлі людьми в цілях сексуальної експлуатації, яка є найбільш масштабною та руйнівною порівняно з іншими видами торгівлі, то міжнародні організації зазначають, що понад 80 % постраждалих від такої торгівлі складають жінки та діти, і майже 70 % з них продається в інші країни за для сексуальної експлуатації [4].

Коли відбувається вербування, то зазвичай подальша мета замовчується. В основному жінкам пропонується різноманітна робота, інколи-навчання. Причому ступінь латентності може бути абсолютно різною, зважаючи від настрою та поведінки особи, що вербується. Як свідчать дані, більше 70 % жінок, яких

вербують, дійсно впевнені, що вони будуть працевлаштовані саме на ту роботу, яка їм пропонується, і не перевіряють інформацію, перш ніж відгукнутися на рекламу або оголошення.

Сексуальна експлуатація може відбуватися в кількох формах:

- примушування до проституції або експлуатація добровільної проституції;
- сексуальне рабство (наприклад, використання жертви у місцях розташування військового контингенту);
- примушування до участі у створенні порнографічної продукції;
- організація дитячої проституції та педофілія.

Особливим, відокремленим видом торгівлі людьми є торгівля дітьми. На разі вона займає одну з лікуючих позицій серед кримінальних злочинів. Країни з перехідною економікою, в тому числі й Україна, є одним з осередків цієї торгівлі. Торгівля дітьми ту розповсюджена як всередині країни, так і з перетином національних кордонів.

Торгівля дітьми відбувається в таких формах:

- торгівля дітьми з метою сексуальної експлуатації (дитяча проституція, дитяча порнографія);
- торгівля дітьми з метою експлуатації праці (домашнє рабство, дитяча праця у сфері виробництва та послуг);
- торгівля дітьми з метою жебрацтва;
- торгівля дітьми для трансплантації органів і тканин;
- торгівля дітьми з метою незаконного всиновлення.

Перші три форми є найбільш масовими в Україні. Причому, розповсюдженість цих форм експлуатації також досягає значних масштабів і поступово вписується в "нормальні" соціальні практики та майже відкрито існує у соціумі.

Торгівля дітьми є одним з найбільш цинічних злочинів. Необхідно зауважити, що жертвами злочинів сексуального характеру є і дівчатка, і хлопчики. Але сьогоденна статистика свідчить, що більшість неповнолітніх жертв сексуальних посягань, як не дивно, складають хлопчики.

Що стосується торгівлі дітьми з метою використання рабської праці, то тут жертвами, в першу чергу, стають діти з найбідніших прошарків та неблагополучних сімей.

Поряд з сексуальною експлуатацією торгівля дітьми з метою використання рабської праці стає все більш масштабнішим явищем. Дітей використовують у домашньому господарстві, будівництві, сільському господарстві, або жебрацтві.

Ще однією формою торгівлі дітьми є їх продаж для незаконного всиновлення та використання їх органів і тканин для подальшої трансплантації. Ці дві, на перший погляд, абсолютно різні форми торгівлі, є взаємопов'язаними, оскільки всиновлені діти, особливо малюки віком до 3-х років, стають жертвами, яких використовують для трансплантації органів та тканин.

Торгівля людьми фактично позбавляє жертв на дотримання найновітніших прав людини, таких як право на життя, право на безпеку, право на рівні умови праці, право на здоров'я тощо, оскільки жертви зазвичай перебувають у стані, що пов'язаний з високим ризиком інфікування та відсутністю профілактичних заходів, обмеженим доступом до медичних послуг, жорстоким поводженням, що відбивається на фізичному та емоційному стані жертви.

Торгівля людьми є такою кримінальною формою організації міграції, коли людина потрапляє в положення, де не може контролювати стан свого здоров'я та ризикує своїм власним життям. Положення жертви торгівлі людьми означає майже стовідсоткову вразливість до

нешасних випадків, травм, інфекцій, в тому числі тих, що передаються статевим шляхом, туберкульозу, ВІЛ, психічним розладам та суїцидам. Причому, такий негативний вплив транслюється у наступне покоління, що робить подібні негативні ефекти ще більш драматичними та довготривалими.

Література:

1. *Торгівля жінками: Молдова та Україна* / Організація "Правозахисники Міннесоти". — 2000. — Грудень. — 53 с.
2. *Андрейс Вилкс*. Торговля людьми и их органами: криминологические, политические и социальные аспекты проблемы. Взгляд на криминальные реалии XXI века. — Рига. — 2005. — 114 с.
3. *Ерохина Л. Д., Буряк М. Ю.* Проблема торговли женщинами социальных групп риска // Социологические исследования. — 2005. — № 6.
4. *Кто незаконно переправляет женщин?*: Доклад комиссии по незаконному вывозу людей с целью сексуальной эксплуатации. — М., 1999.
5. *Хьюз Донна М.* Теневой рынок: способствование процветанию или подрыв стабильности? *Journal of International Affairs*, Весна-2000.
6. *Хьюз Донна М.* Торговля "Наташами" — транснациональный теневой рынок торговли женщинами // 36. матеріалів з питань боротьби з торгівлею жінками та дітьми. — Киев, 2000. — Кн. II. — С. 42–71.
7. *Pifer, Steven*. Transnational Crime in Europe: Testimony for the Senate Foreign Relations Committee, Subcommittee on European Affairs I Steven Pifer. — Washington, 2003. — 33.
8. *Huges, Donna M.* Trafficking of Women from Ukraine I Donna M. Hughes, Tatyana Denisova. — University of Rhode Island, 2002. — 174 p.